

Nationen 22/7-93

25 millioner

104478

Rapportene fra Narva-området i det nordøstlige Estland forteller om sterk spenning mellom de estniske myndigheter og det meget tunge russiske befolkningsinnslaget der. Russere utgjør 30 prosent av befolkningen i Estland. Problemene med disse hundretuseners rettslige stilling i det selvstendige Estland er så dyptgående at temperaturen mellom Tallin og Moskva er blitt ubehagelig høy. Et klart vitnesbyrd om dette er president Boris Jeltsins beslutning om å innstille tilbaketrekkingen av de russiske styrker i landet – i hvert fall inntil videre. Det blir fra forskjellige hold gjort energiske anstrengelser for å få løst konflikten i minnelighet, men foreløpig virker ikke en slik løsning å være innen rekkevidde.

Den halve millionen russere i Estland er imidlertid ikke de eneste av denne nasjonalitet som havnet utenfor Russland da det gamle Sovjetunionen ble oppløst. Ikke mindre enn 25 millioner russere lever i dag i andre deler av unionsområdet. Spenningen i Narva-distriktet er en dyster påminnelse om hvilke vanskeligheter denne befolkningskonstellasjonen kan skape. Konflikten i Moldova, med en russisk utbryterrepublikk på østsiden av Dnjester-elva og russisk troppenærvær, er et annet eksplosivt område. Denne striden blir for øvrig sett i sammenheng med de tilgrensende østukrainiske områder hvor russerne utgjør tyngden i befolkningen og latent uro allerede er merkbar.

Også fra andre av de tidligere Sovjet-republikkene kommer det meldinger om at det russiske innslaget er kommet i klem mellom nasjonale og religiøse elementer eller utsettes for påstått diskriminering. Det går heller ikke lang tid mellom hver gang det fra autoritativt russisk hold blir advart om at Russland ikke vil overlate sine brødre i utlendighet til sin egen skjebne hvis deres stilling blir truet. Russiske militærstyrker er på plass mange steder, og flere utplasseringer kan tydeligvis bli aktuelle.

Dette konfliktstoffet har flere årsaker. Historisk sett blir russerne mange steder betraktet som en upopulær levning av Sovjet-systemet, ofte brakt til landet som ledd i russifisering og Moskvas sentraldirigering. Både politisk, økonomisk og kulturelt er gamle spenninger blitt aktualisert og forsterket etter den store skilsmissen. Det gjør ikke saken bedre at spørsmålet også er blitt stående sentralt i striden mellom ytterliggående nasjonalister og regjeringen i Moskva. Det er således tydelig at Jeltsins forskjellige manøvrer i konfliktområdene har like tydelig adresse til hjemlige motstandere som til myndighetene i de republikkene der hans landsmenn er i vanskeligheter. Regjeringens frykt for å bli beskyldt for å svikte de 25 millioner som ble igjen ute i Sovjet-imperiet, gjør deres skjebne til et politisk nøkkelspørsmål selv om ikke alle disse millionene har de samme problemer med å finne seg til rette i det etniske lappeteppesom unionen utgjorde.